

RECENZE

DUCHOVNÍ LITERATURA

Pro celý život církve znamenal Druhý vatikánský koncil – ukončený před 15 lety, 8. prosince 1965 – důležitý práh. I duchovní (spirituální) teologie je proto v důkladné přestavbě; zatím jde především o novou zásadní orientaci.

Lovaňský profesor Gérard *Philips* v práci *Le chrétien authentique demain* (1970) analyzuje a hodnotí nové teologické podněty i rizika a nezbytnost nové duchovní struktury. Podobně, ale dynamičtěji postupuje francouzský dominikán Albert–Marie *Besnard*, redaktor časopisu *La vie spirituelle* v knize *Ces chrétiens que nous devenons* (1967). V německé oblasti působí Josef Sudbrack SJ, redaktor časopisu *Geist und Leben* (např. *Dienst am geistlichen Leben*, 1971).

V nové vlně zájmu o modlitbu, která se zvedla zhruba před deseti lety, vzbuzuje mimořádný zájem kontemplace a mystika. Katolickou nedůvěru vůči východní mimo-křesťanské kontemplaci prolomil koncil a několik vážných znalců. V první řadě Hugo M. Enomiya *Lassale* SJ, dlouholetý misionář v Japonsku. V knize *Zen–Meditation* podává hodnotnou celkovou informaci o metodě, která je přece jen o něco bližší evropské mentalitě než indická jóga. Považuje zen za techniku, která může dobře připravit psychiku pro hlubší křesťanskou meditaci. Do praxe to převedl známý katechetik Klemens *Tilmann*, který své studium a školitelské zkušenosti uložil zejména do dvou dílů obširné, solidně stavěné knihy *Die Führung zur Meditation* (1971, 1977). První díl probírá meditaci vůbec, přirozenou meditaci (např. o věcech, o umění, o technice, o bližních, o vlastní existenci) a nepředmětnou meditaci. Druhý díl (s Hedvig–Teresií von Peinen) věnuje meditaci víry, mj. otázkám náboženské zkušenosti, osobního vztahu k Bohu, mystice (také ve srovnání s meditací východních kultur), s konkrétním návodem a texty. Stručné shrnutí obsahuje jeho knížka *Leben aus der Tiefe* a praktická cvičení *Übungsbuch zur Meditation* (s deskou). – Pátřání po křesťanských paralelách objevilo kompletní návod k cestě mystické modlitby v knížce anglického anonyma *Oblak nevěděni* (*Die Wolke des Nichtwissens*, 1974). Autor patří k apofatické tradici a jeví nápadné shody se zenem, také sv. Jan od Kříže někde jako by ho citoval.

Ze starší české literatury může dodnes sloužit velice solidní *Úvod do mystiky* (2. vyd. 1947) od Jaroslava *Ovečky* SJ a jeho (až příliš odborný) překlad *Spisů sv. Jana od Kříže* (1940–1947). Kdysi u nás velmi kladně zapůsobil trapista J. B. Chautard (*Duše veškerého apoštolátu*, 1927) důrazem na duchovní život při apoštolském působení; zato jeho metodika se už nedá ve všech bodech doporučit. Velmi rozšířená knížka Aloise *Storka* SJ *Z duchovního života* (1925, 4. vyd. 1947) už dost nevyhovuje. Spíše se ještě dá těšit z obsáhlé, tomisticky laděné práce Reginalda Dacíka OP *Prameny duchovního života* (1948), v níž ovšem chybí koncilní akcenty. Škoda, že se patřičně neozývají v *Pramenech světla* Tomáše *Špidlika* (Řím 1972); nicméně svým širokým záběrem tematickým i autorským – vlivem autorovy specializace zejména z východní patristiky – i čtivým podáním je vynikajícím celkovým poučením pro praxi duchovního života a částečně i pro studium.

Závěrem otázku: má v duchovní literatuře smysl rozlišovat staré a nové? Nepochybně. I když život s Bohem musí vykazovat konstanty, neodmyslitelné prvky, má spiritualita, jako všechno lidské a dějinné, také své proměnné. A ty nejsou zanedbatelné, neboť to jsou výzvy Ducha svatého. Např. v 16. století tlumočil takovou výzvu sv. František Saleský tím, že otevřel světským lidem bránu k duchovnímu životu. Proto ani v době nynějšího přelomu není jedno, jakou duchovní formu si zvolíme.